

مدیریت ریسک و ایمنی

و

نقش و جایگاه آن در ایمن سازی سازمانها

(اصول و راهنمای عملی بیمه گران و مشاوران ریسک)

ترجمه و تألیف:

دکتر حمید مبین

انتشارات اکباتان

۱۳۹۵

سرشناسه	: معینی، حمید، ۱۳۴۸ -
عنوان و نام پدیدآور	: مدیریت ریسک و ایمنی و نقش و جایگاه آن در ایمن سازی سازمانها: (اصول و راهنمای عملی بیمه گران و مشاوران ریسک) / ترجمه و تألیف حمید معینی.
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات اکباتان، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۳۱۲ص: مصور (بخشی رنگی)، جدول، نمودار (بخشی رنگی).
شابک	: 978-600-6608-30-3
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۲۷۱ - ۲۷۲.
عنوان دیگر	: (اصول و راهنمای عملی بیمه گران و مشاوران ریسک).
موضوع	: مدیریت ریسک
رده بندی شگره	: HD ۶۱ / م ۶ م ۴ ۱۳۹۴
رده بندی دیویی	: ۶۵۸ / ۱۵۵
شماره کتابشناختی ملی	: ۴۰۵۰۱۳۷

انتشارات اکباتان

مدیریت ریسک و ایمنی

و

نقش و جایگاه آن در ایمن سازی سازمانها

دکتر حمید معینی

چاپ اول: ۱۳۹۵

تعداد: ۱۰۰۰

چاپ: پیام

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۶۰۸-۳۰-۳

آدرس: خیابان جمال الدین اسدآبادی - خیابان ۲۴ - ساختمان پردیس - طبقه سوم - پلاک ۱۱

مرکز پخش: خیابان انقلاب - مقابل دانشگاه تهران - پلاک ۱۳۴۶ - انتشارات گوتنبرگ

تلفکس: ۶۶۴۶۵۶۴۰ تلفن: ۶۶۴۱۳۹۹۸-۶۶۴۰۲۵۷۹

۲۰۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۱۷.....	دبیاج.....
۱۹.....	بخش اول - مقدمه ای بر مدیریت ریسک.....
۲۰.....	فصل اول - مبانی سیستم تحول ریسک.....
۲۱.....	مقدمه.....
۲۳.....	تاریخچه و جایگاه مدیریت ریسک.....
۲۵.....	مرگبارترین حوادث جهان در ۴۰ سال اخیر.....
۲۹.....	فصل دوم - مفاهیم بنیادی مدیریت ریسک.....
۳۰.....	پیش بینی محیطی و مدیریت ریسک.....
۳۰.....	اداره نمودن ریسک ضرورت سازمان های فردا.....
۳۰.....	مدیریت ریسک، رویکردی نوین برای ارتقای اثربخشی سازمانها.....
۳۱.....	اهداف مدیر ریسک.....
۳۳.....	اهمیت مدیریت ریسک.....
۳۳.....	اصول مدیریت ریسک.....
۳۷.....	نقش مدیریت ریسک.....
۳۷.....	مزایای اعمال مدیریت ریسک.....
۳۸.....	رابطه ریسک و راندمان سازمانی.....
۳۸.....	بحثی درباره "ریسک" و "سازمانها".....
۳۹.....	اداره موثر ریسک ها و ویژگیهای اصلی سازمانهای موفق برای مقابله با ریسک.....
۴۰.....	مدیریت ریسک به مثابه بخشی از استراتژی سازمانها.....
۴۱.....	عناصر اصلی در مدیریت ریسک.....
۴۲.....	تعبیر ریسک به عنوان معیار تصمیم گیری.....

۴۴	تعاریف ریسک
۴۵	ریسک در فرهنگ و بستر
۴۶	ماهیت ریسک
۴۶	"ریسک" در مقابل "شانس"
۴۶	تمایز بین مفاهیم "خطر" و "ریسک"
۴۷	ریسک به عنوان علت حادثه:
۴۷	ریسک به عنوان احتمال وقوع:
۴۷	ریسک به عنوان شیء در معرض خطر:
۴۸	مفهوم ریسک:
۴۹	ریسک و عدم قطعیت
۵۱	رابطه ریسک با عده اطمینان
۵۱	انطباق با عدم اطمینان
۵۲	تعریف مدیریت ریسک
۵۶	فرآیند مدیریت ریسک
۵۷	پنج گام اساسی در ارزشیابی ریسک
۵۸	وظایف و نقش مدیر ریسک
۵۹	وظایف مدیریت ردهی بالای سازمان و مدیریت ریسک
۶۰	مبانی تفکر و الزامات مدیریت ریسک
۶۱	موقعیتهای و چالشهای معاصر تصمیم گیری و ارتباط آن با مدیریت ریسک
۶۴	مساعدهای مدیریت ریسک به سازمان
۶۶	ارتباط مدیریت ریسک با سایر وظایف سازمانی
۷۰	طراحی چهارچوب مدیریت ریسک
۷۰	شناخت سازمان و عرصه های آن
۷۵	استانداردهای بین المللی مدیریت ریسک و بحران و جایگاه ایزو ۳۱۰۰۰
۷۸	مدیریت ریسک در قرن ۲۱

فصل سوم - طبقه بندی ریسک

۸۲	طبقه بندی ریسک
۸۲	اول - تقسیم بندی ریسکها به ریسکهای با پیامدهای مالی و پیامدهای غیرمالی
۸۳	دوم - تقسیم بندی ریسکها به ریسکهای حقیقی (خالص) و شرطی (سوداگرانه)

۸۵.....	سوم: تقسیم‌بندی ریسکها به ریسکهای ایستا و ریسکهای پویا.
۸۶.....	چهارم- تقسیم ریسکها به عام (اساسی) و خاص
۸۷.....	پنجم- تقسیم بندی ریسکها به کلی و جزئی
۸۷.....	ششم- تقسیم ریسکها از دیدگاه منشاء حدوث
۸۸.....	هفتم- تقسیم ریسکها بر حسب نوع تاثیر آنها بر زندگی اشخاص
۸۹.....	هشتم: تقسیم ریسکها به ذهنی و عینی
۸۹.....	نهم: تقسیم بندی از نظر نوع ریسک
۹۷.....	چهارم: ب وظایف مدیر ریسک

۹۹.....	فصل چهارم - مخاطره و عوامل تشدید خطر
۱۰۰.....	مخاطره و عوامل تشدید خطر
۱۰۰.....	تعریف مخاطره
۱۰۳.....	انواع مخاطرات
۱۰۳.....	اول- مخاطرات فیزیکی
۱۰۴.....	دوم- مخاطرات اخلاقی
۱۰۳.....	سوم- مخاطرات روانی

۱۰۷.....	بخش دوم - فرآیند مدیریت ریسک
۱۰۹.....	فصل پنجم - شناسایی و تشخیص ریسک
۱۱۰.....	شناسایی و تشخیص ریسک
۱۱۱.....	تشخیص و شناخت خطر به عنوان یک شغل و وظیفه
۱۱۳.....	تکنیکها و روشهای جمع آوری اطلاعات و شناسایی ریسک
۱۱۴.....	تکنیکها و روشهای جمع آوری اطلاعات
۱۱۴.....	الف) روش طوفان ذهنی
۱۱۷.....	ب) روش مصاحبه منظم و نیمه منظم
۱۲۰.....	پ) روش دلفی
۱۲۲.....	ت) تکنیک گروه اسمی
۱۲۳.....	انواع تکنیکهای شناسایی ریسک:
۱۲۳.....	اول- بازرسی فیزیکی
۱۲۶.....	دوم- چک لیست یا فهرست بازرسی

۱۴۰	سوم- نمودار سازمانی.....
۱۴۲	چهارم- نمودار چرخه تولید.....
۱۴۲	پنجم- لیست بیمه نامه ها.....
۱۴۴	ششم- تکنیک چه می شود اگر؟.....
۱۵۱	هفتم- تجزیه و تحلیل مقدماتی خطر.....
۱۵۴	هشتم- تجزیه و تحلیل درخت خطا.....
۱۶۶	نهم- تجزیه و تحلیل درخت حادثه.....
۱۶۷	دهم- تسهیل ندی ریسکها به علل مستقیم و علل ثانویه کمک کننده.....
۱۶۹	یازدهم- همبستگی ریسکها از منظر شناسایی شرایط نا ایمن.....
۱۶۹	دوازدهم- تکنیک مطالعه عملیات و خطر(هزاپ).....
۱۷۴	سیزدهم- روش ردیابی انرژی و تجزیه و تحلیل حفاظها.....
۱۸۳	چهاردهم- تجزیه و تحلیل سورت های مالی.....
۱۸۵	پانزدهم- شناسایی ریسکها از طریق چرخه حیات محصول.....
۱۸۶	شانزدهم- شناخت ریسکهای سازمانی از طریق تحلیل زنجیره ارزش اقتصادی.....
۱۸۹	هفدهم- پرسش های مربوط به عوامل خارجی سازمانی.....
۱۹۲	هجدهم- پرسش های مربوط به بررسی های داخلی سازمانی.....
۱۹۵	نوزدهم- تحلیل مدل SWOT.....
۲۰۱	فصل ششم - تجزیه و تحلیل ریسک
۲۰۲	مقدمه و تعاریف.....
۲۰۵	درجه و اهمیت نسبی خطر ها.....
۲۰۹	رابطه بین تواتر خطر و شدت خسارت.....
۲۱۰	معیارهای ایمنی سیستم.....
۲۱۰	شدت خطر.....
۲۱۲	احتمال خطر.....
۲۱۵	فصل هفتم - کاربرد آمار و احتمالات دربرآورد حادثه
۲۱۶	کاربرد احتمالات در پیش بینی و برآورد احتمال وقوع حوادث.....
۲۱۶	ماهیت احتمال.....
۲۱۷	چگونگی محاسبه احتمال.....

۲۱۹.....	کاربرد احتمال
۲۲۱.....	کاربرد انواع توزیع‌های احتمالات در برآورد ریسک (تواتر و شدت)
۲۳۲.....	تصمیم‌گیری در شرایط ریسک
۲۳۳.....	مثال‌های بیشتر از کاربرد آمار در برآورد ریسک

فصل هشتم - ارزیابی ریسک..... ۲۵۵

۲۵۶.....	ارزیابی ریسک
۲۷۶.....	روند تصمیم‌گیری در مدیریت ریسک
۲۵۹.....	روش ولیم فاین William Fine در ارتباط با مدیریت و ارزیابی ریسک
۲۶۱.....	روش تجزیه و تحلیل علل شکست FMEA و آثار آن
۲۶۷.....	ارزیابی ریسک با استفاده از روش علت - پیامد

فصل نهم - کنترل و مقابله با ریسک..... ۲۷۳

۲۷۴.....	کنترل و مقابله با ریسک و جایگاه آن در فرایند مدیریت ریسک
۲۷۶.....	انواع روش‌های کنترل ریسک
۲۷۷.....	۱- کنترل فیزیکی ریسک
۲۷۸.....	۱-۱- تدابیر کنترل ریسک قبل از بروز حادثه Pre-loss
۲۷۸.....	۱-۱-۱- اجتناب
۲۸۰.....	۱-۱-۲- پیشگیری
۲۸۰.....	۱-۲- تدابیر کنترل ریسک بعد از وقوع حادثه Post-loss
۲۸۰.....	۱-۲-۱- مدیریت بحران
۲۸۲.....	نوع شناسی بحران‌های کلان
۲۸۳.....	ویژگیهای بحران
۲۸۴.....	نوع شناسی بحرانهای سازمانی
۲۸۵.....	مدیریت بحران چیست؟
۲۸۹.....	برنامه پاسخگویی به بحران
۲۹۲.....	الگوی عمومی مدیریت بحران
۲۹۶.....	معرفی الگوی پیشنهادی
۳۰۰.....	ساختار سازمانی مدیریت بحران

- ۳۰۱-۱-۲-۱-۱- کاهش خسارت..... ۳۰۱
- ۳۰۱-۱-۲-۱-۲- برنامه‌های بازایی Recovery Plan..... ۳۰۱
- ۳۰۲- تأمین مالی ریسک..... ۳۰۲
- ۳۰۵-۱- خود بیمه‌گری (Self Insurance) یا پذیرش خسارت برنامه‌ریزی شده:..... ۳۰۵
- ۳۰۶-۲- انتقال ریسک، شیوه مقابله با ریسک..... ۳۰۶
- ۳۰۹- نتیجه گیری..... ۳۰۹
- ۳۱۰- فهرست منابع و مآخذ..... ۳۱۰

www.ketab.ir

دیباچه

چرا مطالعه مدیریت ریسک مهم است؟

کسب و کار و بقا در قرن حاضر بیش از هر زمان دیگری توأم با مخاطرات عدیده و پیچیده‌ای می‌باشد که سطح پیچیدگی مخاطرات از یک طرف و حجم انبوه سرمایه‌های مادی و مالی و انسانی متراکم در یک نقطه از سوی دیگر و همچنین پیچیدگی ساختار روابط و نظامات اقتصادی و بازرگانی و اجتماعی و انونی و حقوقی و... بیش از هر زمان دیگری ضرورت اداره مخاطرات و اجرای فرآیند مدیریت ریسک جهت رویارویی و مقابله با خطرات را متجلی نموده که این مهم با تدوین برنامه‌های بدون ریسک، هوشیارانه و موشکافانه به منظور شناسایی، تجزیه و تحلیل (اندازه‌گیری)، ارزیابی و کنترل ریسکها ("منی‌ها و نااطمینانی‌ها و ناملایمات) به سمت هدف غایی مقصود که همانا تضمین تنیدگیات و بقاء سازمان را فراهم آورد، مقدور ساخته و از اهم ضروریات می‌باشد.

همچنین پتانسیل حجم خسارات و تلفات در عصر ارتباطی، کنونی در نتیجه حوادث طبیعی و غیرطبیعی (انسان ساز) گواه و مؤید این موضوع است که در دنیای امروزی تنها شاهد و نظاره‌گر بودن اینگونه حوادث و چاره‌جویی و انفعالی عمل کردن و سعی در کاهش تبعات و اثرات آن بعد از وقوع حوادث، می‌تواند سازمان را از ادامه مسیر بازداشته و برای همگامی، فنا و نابودی را برای سیستم به ارمغان آورده و موجب هرز و هدر رفتن منابع مادی و مالی و تلفات انسانی گردد. بنابراین شالوده‌سازی برخورد علمی با ریسکها که متضمن برخورداری هوشمندانه، هوشیارانه، موشکافانه و فوق‌فعال در اجرای استانداردهای مدیریت ریسک و مقررات و کنوانسیونهای بین‌المللی ایمنی و نظام (HSEHealth Safty Environment) که حافظ منافع و منابع ملی، مادی و جانی باشد از اهم اولویت‌های سازمانها در عصر کنونی می‌باشد.

بنابراین زندگی امروز در حالی ادامه می‌یابد که سایه افکنی شرایط عدم اطمینان بر کلیه امور به علل مختلف، فرآیند تصمیم‌گیری را به کلی متحول ساخته است. در تصمیم‌گیری‌های مدیریتی هیچ مبحثی ضروری‌تر و مهم‌تر از ارزیابی و مدیریت ریسک نیست.

بنابراین ریسک جزء لاینفک زندگی انسانها و سازمانهاست و کلیه موقعیتهای تصمیم‌گیری با یک نوع یا طیف متنوعی از ریسکها روبرو هستند. پذیرش ریسک به خودی خود بد نیست مهم اینست که بدون دلیل منطقی در معرض ریسک قرار نگیریم. زندگی بشر با پذیرش ریسک عجین شده بنحوی که شاید عدم ریسک پذیری مطلق موجب میشود که زندگی انسانها در مرتبه پایین‌تری نسبت به سطح فعلی قرار گیرد و از دیدگاه مالی نیز کسب بازده پذیرش ریسک را توجیه می‌کند.

وجود ریسک میتواند تصمیم‌گیری قطعی را ناممکن کند و یا راهبرد دیگری را طلب نماید. امروز در دنیا کسب سودهای فراوان و بسیار بالاتر از حد متعارف سؤال برانگیز است چرا که بلافاصله با ریسک متوجه ریسکهای بالا در تصمیم‌گیری‌های مالی میکند. بعنوان مثال در حوزه کسب و کار بنگاههای اقتصادی قیمت سهام تا حدودی از میزان ریسکی که سرمایه‌گذار برای ماندن در شرکت آن را متحمل میشود و شرکتها معمولاً سعی میکنند ترکیب مناسبی میان ریسک و بازده ایجاد کنند بطوری که بتوانند ثروت سهامداران را به حداکثر برسانند. منظور پیدا کردن یک راه برای سرمایه‌گذاری قابل قبول نیست بلکه تعیین یک وضعیت مناسب برای معیار ریسک و بازده است. تصمیم‌گیری در مورد طرحهای سرمایه‌گذاری اغلب براساس سودآوری میزان ریسک و پذیرش مدیریت و سهامداران صورت می‌پذیرد.

بنابراین مدیریت ریسک، فرآیند شناسایی، ارزیابی و کنترل ریسکهای اتفاقی بالقوه‌ای است که مشخصاً پیشامدهای ممکن آن خسارت یا حتی در شرایطی عدم تغییر در وضع موجود می‌باشد که خود می‌تواند ضرر و زیان را در بر داشته باشد. مدیریت ریسک مناسب، یک شرکت را قادر می‌سازد که به مؤثرترین و اقتصادی‌ترین وجه، ریسکهای خود را کنترل نماید.

به موازات پیچیده شدن زندگی بشر، توسعه ارتباطات و افزایش عدم اطمینان، ریسکهای جدید نیز خلق شده‌اند و شدت بسیاری از ریسکهای قدیم نیز افزایش یافته است. در نهایت از هدفهای این مجموعه این است که با بهره‌مندی از روش‌ها و فنون شناسایی ریسک و اجرای تدابیر و اقدامات پیشگیرانه لازم جهت حذف و یا کاهش حوادث، موجبات افزایش ضریب ایمنی در سازمانها را فراهم آورد و همچنین کارشناسان صنعت بیمه بتوانند با بهره‌گیری از این متون خدمات ارزنده‌تری را در حوزه‌ی مشاوره ریسک به بیمه‌گذاران ارائه نمایند.

در انتها از کلیه اساتید و صاحب‌نظران تقاضا دارم که با نقد عالمانه خود این حقیر را در این مسیر رهنمون گردند.